

Nose Work

- kilpailulaji etsijöille

Nose Work on jännittävä ja innostava laji, joka sopii kaikille koirille koosta tai rodusta riippumatta. Se on kilpalaji, joka sopii hyvin aroille tai varovaisille koirille, mutta yhtäläillä itsevarmoille ja rohkeille koirille. Lajin harrastaminen koiran kanssa kasvattaa ja vahvistaa hyvää keskinäistä suhdetta. Se on myös hyvä tapa kehittää ja ylläpitää koiran psyykkistä ja fyysistä kuntoa, ja meille ihmisille se on mainio tapa oppia paremmin ymmärtämään koiria ja hajujen maailmaa. Tähän lajiin on helppo hurauttaa.

Yhdysvalloissa K9 *Nosework* -nimellä tunnetun lajin kehittäjät saivat innoituksensa erikoisetsinnästä. Laji syntyi vuonna 2008, ja se sai heti innostuneen vastaanoton. Nyt se on rantautumassa täyttää vauhtia sekä Pohjoismaihin että muualle Eurooppaan. Pohjoismaissa laji kulkee nimellä *Nose Work*, ja sääntöjä ollaan jossain määrin muokkaamassa Amerikassa käytössä olevista säännöistä. Tämä artikkeli pohjautuu sekä alkuperäisiin että Ruotsissa vielä osin tekeillä oleviin sääntöihin. Myös Suomen uusi lajijyhdistys tulee laatimaan ja hyväksymään omat versionsa säännöistä: todennäköisesti kuitenkin hyvin samanlaiset kuin Ruotsissa.

Tässä on siis tarkoitus kuvata karkeasti lajin säännöt ja kilpailumuodot,

jotta lajista kiinnostuneet ja mahdollisesti harjoittelun jo aloittaneet saisivat käsityksen siitä, mikä on kisaamisen kannalta oleellista ja mihin harjoittelusaa kannattaa tähdätä.

MISTÄ KISATAAN?

Kisassa koiran tulee löytää ja ilmaista yksi tai useampia hajuja, joita on kätkeyty erilaisiin ympäristöihin. Kilpailuluokkia on kolme, *NW 1*, *NW 2* ja *NW 3*, ja jokaisessa luokassa on neljä koeosiota eli erilaista etsintäympäristöä. Koeosioita ovat *laatikkoetsintä*, *sisäetsintä*, *ulkoetsintä* ja *ajoneuvot*. Pisteitä saa löydettyä ja oikein ilmoitetuista hajukätköistä. Kustakin koeosioista voi saada maksimis-

saan 25 pistettä, siis yhteensä 100 pistettä per kisa. Täydet pisteet saa, kun koira on aikarajan puitteissa löytänyt kaikki hajukätköt etsintäalueelta ja ohjaaja on ilmoittanut nämä löydöt. Aikarajat vaihtelevat kilpailuluokan ja etsintätilan haastavuuden mukaan. Kisaluokan kaikkien neljän koeosion onnistunut suoritus, eli 100 pistettä ja maksimisaan 3 virhettä, oikeuttavat luokkanousuun. Kisasijoitus puolestaan määräytyy pisteiden, virheiden ja ajan perusteella. Virheitä tulee ennen kaikkea virheilmaisuista, mutta myös koepaikan sotkemisesta tai rikkomisesta, kuten esimerkiksi jos koira rikkoo laatikon tai naarmuttaa ajoneuvoa tai ohjaaja siirtelee esineitä etsintäalueella tai pudottelee sinne koiran palkkionameja.

➤ Täydet pisteet saa, kun koira on aikarajan puitteissa löytänyt kaikki hajukätköt etsintäalueelta ja ohjaaja on ilmoittanut nämä löydöt.

Kisaamaan pääsee, kun koira on suorittanut hajuerottelukokeen (*Odor Recognition Test ORT / Doftdiskrimineringprov DDP*). Tässä esikokeessa koiran on osoitettava, että se tunnistaa etsittävän hajun tai hajut. Jokaista kilpailuluokkaa varten on suoritettava hajuerottelukoe, jossa tunnistetaan kyseisessä luokassa mukaan tuleva uusi haju. Tunnistettavat hajut ovat eukalyptus (NW 1), laakeri (NW 2) ja laventeli (NW 3). Hajuerottelukoe ei siis varsinaisesti mittaa koiran kisavalmiutta vaan pelkästään sen, että koira tunnistaa kisassa käytettävän hajun/hajut.

HAJUEROTTELUKOE

Aikaraja on 3 minuuttia. Koira pidetään kytkettynä (hinnan pituus vapaasti valittavissa). Etsintätilassa, joka voi olla joko sisällä tai ulkona, on 12 laatikkoa, joista yksi sisältää kisaluokan mukana tulevan uuden hajun. Ohjaaja ei saa koskea laatikoihin. Ajanotto alkaa, kun koira ylittää lähtöviivan, ja päättyy, kun koiran ohjaaja ilmoittaa, mistä laatikosta koira löysi hajun. Hajuerottelukokeessa on vain hyväksytyt/hylätyt arviointi, eikä siinä jaeta pisteitä.

ALIN LUOKKA NW 1

Tässä luokassa on kussakin koeosiossa etsittävänä vain yksi haju (eukalyptus), ja sitä on kätketty vain yhteen paikkaan. Oikein ilmoitetusta löydöstä saa 25 pistettä. Hajukätköt ovat enintään noin metrin korkeudella, ja koiralla on mahdollisuus päästä (tarvittaessa ohjaajan avulla) lähelle piiloa.

Laatikkoetsintä: Kätkö on pahvilaatikossa. Laatikot voivat olla erikokoisia tai -muotoisia. Etsintäalueella ei ole tarkoituksellisia häiriöitä. Koira etsii kytkettynä.

Sisäetsintä: Etsintäalueen koko ja kalustus voivat vaihdella. Tila voi olla esimerkiksi keittiö, toimistohuone tai varasto. Koira voi olla kytkettynä tai vapaana järjestäjän ohjeiden mukaisesti.

Ulkoetsintä: Etsintäalueen koko voi vaihdella. Alue voi olla esimerkiksi piha tai parkkipaikka, joten siellä voi mahdollisesti olla myös häiriöhajuja, esimerkiksi muiden eläinten hajuja. Alueen ei tarvitse olla aidattu, joten turvallisuussyistä koira etsii kytkettynä.

Ajoneuvoetsintä: Osioon voi kuulua maksimissaan kolme ajoneuvoa. Ajoneuvo voi olla mikä tahansa kulkupeli, kuten henkilöauto, pakettiauto, traktori

jne. Haju on aina piilotettu ajoneuvon ulkopuolelle. Koira etsii kytkettynä.

KESKIMMÄINEN LUOKKA NW 2

Tässä luokassa on käytössä kaksi hajua (eukalyptus ja laakeri), ja kullakin etsintäalueella voi olla useampia kätköjä. Kätköt voidaan myös sijoittaa niin, ettei koira pääse aivan lähelle niitä (esimerkiksi kaappiin tai laatikkoon). Kätköt ovat enintään n. 120 cm:n korkeudella. Normaalisti alueella on 1–2 kätköä, ja ohjaajalle kerrotaan kätköjen määrä ennen etsinnän aloittamista. Yhdestä löydöstä saatava pistemäärä on maksimi (25 pistettä) jaettuna osion kätköjen määrällä. Esimerkiksi jos alueella on 2 kätköä, saa yhdestä löydöstä 12,5 pistettä. Väärä ilmaisu johtaa kyseisen osion keskeytykseen, mutta pisteet osion jo löydettyistä kätköistä saa pitää.

Laatikkoetsintä: Pahvilaatikoiden sijasta tai lisäksi voidaan käyttää myös muista materiaaleista tehtyjä laatikoita tai pakkauksia, matkalaukkuja, kasseja jne. Etsintäkohteisiin on piilotettu myös vähintään yksi häiriöhaju, kuten ruokaa tai lelu. Etsintä suoritetaan koira kytkettynä.

➤ *Hajuerottelukoe ei siis varsinaisesti mittaa koiran kisavalmiutta vaan pelkästään sen, että koira tunnistaa kisassa käytettävän hajun/hajut.*

Sisäetsintä: Etsintäalue koostuu kahdesta tilasta/huoneesta, mutta niissä ei ole ns. tyhjiä alueita eli kätköttömiä alueita. Koira on irti tai kytkettynä järjestäjän ohjeiden mukaisesti.

Ulkoetsintä: Alueen koko voi vaihdella, samoin alusta. Yleensä koira pidetään kytkettynä.

Ajoneuvoetsintä: Alueella on enintään neljä ajoneuvoa, ja ajoneuvossa voi olla useampi kätkö. Koira on kytkettynä ja tutkii ajoneuvot vain ulkopuolelta.

YLIN LUOKKA NW 3

Tässä luokassa käytetään kolmea hajua (eukalyptus, laakeri ja laventeli). Etsintäalueella voi olla vain yhtä hajua, kahden hajua tai kaikki kolme hajua, ja niitä voidaan myös yhdistellä. Kätköjä voi

olla useita kullakin alueella, eikä ohjaajalle kerrota etukäteen niiden määrää. On myös mahdollista, ettei alueella ole lainkaan kätköä, eli se on niin sanottu tyhjä alue. Koirakon on löydettävä kaikki kätköt tai todettava alue tyhjäksi. Jos ohjaaja ilmoittaa virheellisen kätkön, koirakko ei saa enää jatkaa alueen etsintää. Osion kaikista löydetyistä kätköistä kertyneet pisteet säilyvät, mikäli etsintä keskeytyy. Löydöstä saatavat pisteet lasketaan samoin kuin NW 2 -luokassa. Kätköt voivat olla enintään n. 180 cm:n korkeudella, eikä koira välttämättä pääse kätkön välittömään läheisyyteen.

Laatikkoetsintä: Etsintäalueella voi olla erilaisia ja eri materiaaleista tehtyjä laatikoita, purkkeja, laukkuja jne. Etsittävien hajujen lisäksi niissä on useita häiriöhajua (ruokaa, leluja jne.). Koira etsii kytkettynä.

Sisäetsintä: Etsintäalue koostuu kolmesta tilasta/huoneesta, joista yksi voi olla nk. tyhjä alue. Koira on joko kytkettynä tai vapaana järjestäjän ohjeiden mukaisesti.

Ulkoetsintä: Alueen koko voi vaihdella, samoin maasto/alusta. Koira voi olla kytkettynä tai vapaana.

Ajoneuvoetsintä: Alueella on enintään viisi ajoneuvoa, ja kussakin ajoneuvossa voi olla useampia kätköjä. Koira tutkii ajoneuvot ulkopuolelta.

LÖYTÖ!

Säännöissä ei mitenkään määritellä sitä, miten koiran on ilmaistava hajukätkö. Vaatimuksena on ainoastaan, että ohjaaja osaa lukea koiraansa siten, että hän pystyy ilmoittamaan tuomaril-

➤ **Myös Suomen uusi lajijhdistys tulee laatimaan ja hyväksymään omat versionsa säännöistä.**

le suullisesti löydöstä. Esimerkiksi lajin alkuperäisissä säännöissä ohjaajan on sanottava "Alert!" siinä vaiheessa, kun hän on varma löydöstä, ja tarvittaessa hänen on myös pystyttävä tarkentamaan paikka, esimerkiksi missä laatikossa haju on, mutta ei kuitenkaan, mihin kohtaan laatikkoa haju on piilotettu. Tuomarit kiinnittävät huomiota koiran käyttäytymiseen tai pikemminkin muutokseen käyttäytymisessä, kun se löytää hajun, mutta pelkkä koiran ilmaisu ei riitä pisteisiin.

Ylemmissä luokissa, kun etsintä-alueella voi olla useampia hajuja tai se voi olla tyhjä, on ohjaajan ilmoitettava vaaditulla tavalla jokainen löytö, ja kun koko alue on etsitty, on ohjaajan ilmoitettava "Valmis!". Jos kätköjen määrä on ohjaajan tiedossa (NW1 ja NW2), päättyy ajanotto siinä vaiheessa, kun kaikki löydöt on ilmoitettu. Kun kätköjen määrä ei ole tiedossa (NW3), päättyy ajanotto sillä hetkellä, kun ohjaaja ilmoittaa etsinnän olevan valmis. Pisteet laskeaan ilmoitettujen löytöjen perusteella, eli täydet pisteet saa, kun kaikki alueen kätköt on ilmoitettu oikein.

Aloita lelun etsinnällä

Lajin harjoittelun voi aloittaa vaikkapa lelun etsimisellä, joka on muutenkin kaikin puolin mukavaa koiran aktivointia. Siinä voi edetä esimerkiksi seuraavasti:

Vaihe 1

Näytä lelua koiralle. Jätä koira istumaan paikoilleen tai pyydä avustajaa pitelemään sitä. Mene huoneen toiseen päähän ja jätä lelu paikkaan, josta koira voi sen nähdä. Anna koiran tulla "etsimään" lelu. Toista tätä 2–3 kertaa.

Vaihe 2

Näytä lelua koiralle. Jätä koira istumaan paikoilleen. Piilota lelu, mutta niin että siitä näkyy vähän. Anna koiran etsiä lelu. Toista tätä muutama kerta.

Vaihe 3

Aloita kuten edellä, mutta nyt voit piilottaa lelun kunnolla. Sano koiralle "etsi", "missä?" tai jokin muu sanallinen vihje, jota haluat käyttää, ja sano se juuri siinä vaiheessa, kun koira lähtee etsimään lelua. Toista tätä.

Vaihe 4

Näytä taas koiralle lelua ja jätä se istumaan paikoilleen. Mene tällä kertaa paikkaan, josta koira ei voi nähdä sinua, esimerkiksi toiseen huoneeseen, ja piilota lelu sinne. Piilon tulee olla suhteellisen helppo mutta lelun kuitenkin täysin näkymättömissä.

Vaihe 5

Älä näytä koiralle lelua etukäteen. Vie koira huoneeseen, jonne olet piilottanut lelun, ja anna koiran aloittaa etsiminen. Jos koira ei osoita mitään mielenkiintoa etsimiseen, liiku piiloo kohti. Voit myös esittää olevasi hyvin innostunut etsimään ja ikään kuin löytäisit jotain kiinnostavaa sieltä täältä huoneesta.

Koiran edistyessä voit piilottaa lelua entistä vaikeampiin paikkoihin, esimerkiksi laatikoihin ja kaappeihin, tai voit pilkkoa lelua ja piilottaa aina vain pienempiä kappaleita. Kun haluat vaihtaa lelun hajuihin, on sinun palattava aiempiin vaiheisiin. Sama pätee myös silloin, kun etsintäympäristö vaihtuu ja vaikeutuu.

Aluksi on aina tärkeää, että koira löytää etsimänsä nopeasti. Älä anna koiran jäädä seisomaan pitkään passiivisena ja ihmettelemään, mitä sen pitäisi tehdä. Jos ihmettelystä menee yli 10 sekuntia, on sinun autettava koira ja/tai helpotettava tehtävää.

**Joillakin asioilla ei leikitä.
Kuten ulkoloisilla.**

EFFIPRO

Ja kirppusirkus loppuu siihen!

**Effipro tappaa kirput ja puutiaiset koirista ja kissoista.
Annostele yksi pipetti niskaan kerran kuukaudessa.**

Effipro paikallisvaleriuos. Vaikuttava aine: Fiproniili. Kohde-eläinlajit: koira ja kissa. Käyttöaiheet kohde-eläinlajeittain: Koira: kirpputartuntojen (*Ctenocephalides spp*) ja puutiaistartuntojen (*Dermacentor reticulatus*) hoito. Insektisidinen vaikutus aikuisten kirppujen aiheuttamissa uusissa tartunnoissa kestää enintään 8 viikkoa. Valmistella on enintään 4 viikon akarisidinen vaikutus puutiaisiin (*Rhipicephalus sanguineus*, *Ixodes ricinus*, *Dermacentor reticulatus*). Jos tiettyjä puutiaislajeja (*Rhipicephalus sanguineus* ja *Ixodes ricinus*) on kiinnittyneenä, kun valmistetta annetaan iholle, kaikki puutiaiset eivät välttämättä kuole seuraavien 48 tunnin kuluessa, mutta ne voivat kuolla viikon kuluessa. Valmistetta voidaan käyttää osana kirppujen aiheuttaman allergisen ihotulehduksen hoitoa (Flea Allergy Dermatitis, FAD). Kissa: Kirpputartuntojen (*Ctenocephalides spp*) ja puutiaistartuntojen (*Dermacentor reticulatus*) hoito. Valmistella on enintään 5 viikkoa kestävä insektisidinen vaikutus kirppuihin (*Ctenocephalides felis*). Valmistella on enintään 2 viikkoa kestävä akarisidinen vaikutus puutiaisiin (*Rhipicephalus sanguineus*, *Ixodes ricinus*, *Dermacentor reticulatus*). Jos eräiden lajien puutiaisia (*Rhipicephalus sanguineus* ja *Ixodes ricinus*) on kiinnittyneenä, kun valmiste annostellaan, kaikki puutiaiset eivät välttämättä kuole seuraavien 48 tunnin kuluessa, mutta ne voivat kuolla viikon kuluessa. Valmistetta voidaan käyttää osana kirppujen aiheuttaman allergisen ihotulehduksen (FAD, flea allergy dermatitis) hoitoa. **Vasta-aiheet:** Ei saa käyttää 2 kuukautta nuoremmilla tai alle 2 kg painoisilla koiranpennuilla. Ei saa käyttää 2 kuukautta nuoremmilla tai alle 1 kg painoisilla kissanpennuilla. Ei saa käyttää sairailta tai sairaudesta toipuvilla eläimillä. Ei saa käyttää kaneilla, koska häiritseviä vaikutuksia ja jopa kuolemantapauksia voi esiintyä. Ei saa käyttää tapauksissa, joissa esiintyy yliherkkyyttä vaikuttavalle aineelle tai apuaineille. **Haittavaikutukset:** Jos eläin nuolee antokohdasta, saattaa esiintyä lyhytaikaista runsasta syljenieritystä, joka pääasiassa johtuu kantaja-aineesta. Erittäin harvinaisina epäiltyinä häiritseviksi on käytön jälkeen raportoitu ohimeneviä paikallisia ihoreaktioita (ihon värjäytymistä, paikallista karvattomuutta, kutinaa, punoitusta) antokohdassa ja yleistä kutinaa tai karvattomuutta. Poikkeustapauksissa on havaittu hypersalivaatiota, ohimeneviä neurologisia oireita (tuntoherkkyyttä, masennusta, rauhattomuutta), oksentelua tai hengitysteiden oireita käytön jälkeen.

Pakkaukset: Kissa: 4 x 0,5 ml. Koirat: 4 x 0,67 ml (2-10 kg painavalle koiralle), 4 x 1,34 ml (10 - 20 kg), 4 x 2,68 ml (20 - 40 kg), 4 x 4,02 ml (40 - 60 kg).

Markkinoija: Biofarm Oy, Yrittäjätie 20, 03600 Karkkila.
Puh. 09-225 2560. www.biofarm.fi.

Myyntiluvan haltija: Virbac SA, Ranska.

Eläinlääkäriltäsi tai apteekista ilman reseptiä

BIOFARM

Virbac
ANIMAL HEALTH

HAJUTYÖSKENTELY

Etsiessään koira saa koskea laatikoihin, kalusteisiin, ajoneuvoihin jne. Se saa jopa kävellä laatikoiden tai muiden esineiden päällä, mutta se ei saa mitenkään vahingoittaa niitä esimerkiksi kuolaamalla, raapimalla, tai repimällä. Sen sijaan ohjaaja ei saa koskea tai siirtää laatikoita tai muitakaan etsintäalueen esineitä ilman tuomarin erityistä lupaa.

HAJUT

Yhdysvalloissa hajuina käytetään eteerisiä öljyjä, ja hajutkin ovat toiset kuin mihin meillä tai muissa Pohjoismaissa ollaan päätyneissä. Eteeriset öljyt, jotka valmistetaan kasveista höyrytislaamalla, ovat vettä hylkiviä ja haihtuvia aromeja sisältäviä nesteitä. Ne ovat myös usein todella voimakkaita, ja siksi niiden turvallinen käyttö ja käsittely on vaativaa. Suomessa on Nose Work -koulutuksissa otettu käyttöön Ruotsin tavoin niin kutsutut hydrolaattit, jotka ovat eteeristen öljyjen tuotannossa syntyvää vesitislettä. Ne ovat huomattavasti laimeampia, helpommin puhdistettavia, eikä niillä tiedetä olevan mitään sivuvaikutuksia.

Oletettavasti lajissa käytettäviä hajuaaineita, eukalyptus-, laakeri- ja laventelihydrolaatteja, on pian tilattavissa netistä. Nyt niitä kannattaa kysellä lajin koulutusta tarjoavilta koirakouluilta – tai vielä fiksumpaa on ilmoittautua kurssille, josta opastuksen lisäksi saa myös "eväät" mukaan.

Lajin harrastamisen voi aloittaa myös ilman "virallisia" hajuja. Koiran kanssa voi harjoitella vaikkapa namien tai lelujen etsintää kotona. Kun into etsiä on saatu kohdalleen, on siitä helppo jatkaa "virallisten" hajujen maailmaan joko kurssilla tai omin avuin. Nyt myös kannattaa ottaa talteen kenkälaatikot ja muut pakkaukset tulevia treenejä varten.

Kirjoittaja:

Sissel Larssen toimii Canis-kouluttajana Oslossa. Hän tarjoaa mm. Nose Work - ja erikoisetsintäkursseja.